

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์

1. จังหวัดนครนายก

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครนายก

หลักฐานประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครนายกเป็นเมืองหน้าด่าน ด้านทิศ ตะวันออกในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งตรงกับสมัยของพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ต่อมาใน สมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ทรงสั่งให้รื้อบ่อนกำแพงเมืองของเมืองสุพรรณบุรี ลพบุรี และ เมืองนครนายกทิ้งเสีย เพราะรับข้าศึกได้ก็จะเป็นคุณ ถ้ารับข้าศึกไม่ได้ก็จะเป็นที่อาศัยของ ข้าศึก ดังเช่นเมืองสุพรรณบุรีที่เคยประสบมาแล้ว (พันจันทุมาศ (เจิม) และพระจักรพรรดิพงษ์ (จาด) 2507: 60-61)

ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ทรงจัดแบ่งหัวเมืองต่าง ๆ ออกเป็น เมืองเอก เมืองโท เมืองตรี และเมืองจัตวาตามความสำคัญ และขนาดของแต่ละเมือง เมือง นครนายกจัดเป็นหัวเมืองจัตวา (องค์การคำคุณศัพท์ 2515: 327) และดำรงสภาพเช่นนี้มาจน ถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจะเห็นว่าเมืองนครนายกมีความสำคัญในฐานะเมือง หน้าด่าน ราษฎรในแถบนี้มีการอพยพย้ายถิ่นอยู่เป็นประจำ เนื่องจากการทำสงคราม จึงเป็น สาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ในเขตจังหวัดนครนายกประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์ ในแต่ละ กลุ่มชนต่างก็มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มที่แตกต่างกันไป

1.2 สภาพทั่วไปของจังหวัดนครนายก

ปัจจุบันจังหวัดนครนายกเป็น 1 ใน 7 จังหวัดของภาคตะวันออกของประเทศไทย ตั้งอยู่เส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเล 1,292 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,414 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 1,508,749 ไร่

ทิศเหนือเป็นพื้นที่เขตอำเภอบ้านนาและอำเภอเมืองนครนายก ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้เป็นพื้นที่เขตอำเภอปากพลีและอำเภอเมืองนครนายก ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออกเป็นพื้นที่เขตอำเภอปากพลี ติดต่อกับจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศตะวันตกเป็นพื้นที่เขตอำเภอองครักษ์และอำเภอบ้านนา ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระบุรี

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มทางตอนใต้ ทิศตะวันออกเต็มไปด้วยเทือกเขา ติดต่อกับเทือกเขาดงพญาเย็นและเขาใหญ่อันเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำนครนายก ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดนครนายกประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในบางอำเภอมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่บ้าง ได้แก่ อำเภอองครักษ์ อำเภอปากพลี เป็นต้น

การปกครองของจังหวัดนครนายก แบ่งออกเป็น 4 อำเภอ 41 ตำบล 395 หมู่บ้าน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก, 2534) ได้แก่

อำเภอเมืองนครนายก	มี 13 ตำบล 120 หมู่บ้าน
อำเภอบ้านนา	มี 10 ตำบล 112 หมู่บ้าน
อำเภอองครักษ์	มี 11 ตำบล 112 หมู่บ้าน
อำเภอปากพลี	มี 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน

2. อาเภอบากพลี

2.1 ประวัติความเป็นมา

อาเภอบากพลีได้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2436 (ร.ศ. 112) ตรงกับรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีชื่อว่า "อาเภอบึงไร่" โดยตั้งที่ว่าการอาเภออยู่ที่บ้านบึงไร่ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในท้องที่ตำบลศรีนาวาอาเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ปี พ.ศ.2446 (ร.ศ.122) ได้เปลี่ยนชื่อจากอาเภอบึงไร่มาเป็น "อาเภอหนองโพธิ์" โดยการนำเอาชื่อบ้านหนองโพธิ์และหนองน้ำใหญ่มารวมกันเป็น "หนองโพธิ์" ส่วนที่ว่าการอาเภอยังตั้งอยู่ที่เดิม

ปี พ.ศ. 2448 (ร.ศ. 124) ได้ย้ายที่ว่าการอาเภอไปอยู่ที่บ้านท่าแดงริมคลองท่าแดง ตำบลปากพลี ซึ่งมีอาณาบริเวณครอบคลุมถึงเขาใหญ่จึงใช้ชื่อว่า "อาเภอเขาใหญ่"

ปี พ.ศ. 2452 ปลายรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เปลี่ยนชื่อจากอาเภอเขาใหญ่มาเป็นอาเภอบากพลีตามชื่อตำบลที่ตั้ง ซึ่งในสมัยโบราณประชาชนส่วนใหญ่นิยมไปมาโดยทางเรือ เนื่องจากยังไม่มียานยนต์ บริเวณปากคลองบางกอกน้ำไหลจะมีน้ำมวนวน เรือที่ผ่านไปมามักจะล่ม จึงเป็นเหตุให้ประชาชนเสียชีวิตอยู่บ่อย ๆ ประชาชนจึงร่วมใจกันสร้างศาลขึ้นเพื่อทำ "พลี" หรือ "พลีกรรม" เป็นการทูลขอพรดวงสว่างเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บริเวณปากคลองบางกอกจึงเรียกชื่อคลองนั้นว่า "คลองปากพลี" และใช้เป็นชื่อเรียกหมู่บ้านและตำบลปากพลีตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (สำนักงานการประถมศึกษาอาเภอบากพลี, 2535)

ปี พ.ศ. 2457 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ และได้ตั้งชื่อที่ว่าการอาเภอว่า "อาเภอบากพลี" ตั้งแต่นั้นมา

ต่อมามีการปรับปรุงเขตตำบลใหม่ ได้แยกเขตท้องที่ตำบลปากพลีออกเป็นอีกตำบลหนึ่ง คือ ตำบลเกาะหวาย ที่ว่าการอาเภอตั้งอยู่ในเขตตำบลเกาะหวาย ที่ว่าการ

อำเภอปากพลีแต่เดิมตั้งอยู่ริมคลองท่าแดง อาณาเขตได้ขรุขระทรุดโทรมมาก และถูกลมพายุพัดพัง
ในปี พ.ศ.2491 ไม่เหมาะที่จะซ่อมแซม จึงย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งอยู่ระหว่างวัดฝั่งคลองกับ
วัดบ้านใหม่ริมถนนสุวรรณศร ในปี พ.ศ.2493

จนกระทั่งวันที่ 5 ธันวาคม 2524 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอปากพลีไปอยู่ที่
โรงเรียนปากพลีวิทยาคาร ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนประถมสามัญและเป็นที่ย้ายที่ว่าการอำเภอปากพลีมา
จนถึงปัจจุบัน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก, 2534)

2.2 สภาพทั่วไปของอำเภอปากพลี

ขนาดที่ตั้งของอำเภอปากพลีมีพื้นที่ 590.46 ตารางกิโลเมตร หรือขนาด
1 ใน 6 ของพื้นที่จังหวัดนครนายก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

บริเวณพื้นที่ตอนเหนือและตอนใต้ของอำเภอปากพลีกว้างกว่าตอนกลาง จึงทำ
ให้มีลักษณะรูปร่างยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้

สภาพภูมิประเทศของอำเภอปากพลีโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ พื้นที่
ตอนเหนือสุดของอำเภอปากพลีเป็นเทือกเขาใหญ่ ติดต่อกับวนอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนพื้นที่
ส่วนใหญ่นั้นเป็นที่ราบเชิงเขา ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ และ
พื้นที่ตอนใต้เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวและดินเปรี้ยว

ลักษณะพื้นที่ของอำเภอปากพลี ลาดเอียงจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ทำให้เกิด
ลำคลอง หนองและบึงหลายแห่ง เช่น คลองท่าแดงมีต้นกำเนิดจากภูเขาในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาใหญ่ไหลผ่านตำบลหินลาด ตำบลหนองแสง ตำบลเกาะหวาย และตำบลเกาะโพธิ์ เป็นต้น

สภาพดินฟ้าอากาศ เนื่องจากตอนเหนือของอำเภอปากพลีมีเทือกเขามากมาย จึงทำให้ฝนตกชุกในฤดูฝน ฤดูหนาวอากาศจะหนาวจัดและลมแรง ฤดูแล้งอากาศจะแห้งแล้งงาน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงต้นเดือนพฤษภาคม

อำเภอปากพลีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 51 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลเกาะหวาย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเกาะหวาย บ้านคลองตะเคียน บ้านท่าแดง บ้านใหม่ฝั่งคลอง บ้านดงแขวน และบ้านยอยไฮ
2. ตำบลเกาะโพธิ์ 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยโรง บ้านเกาะโพธิ์ บ้านสะแกชิง บ้านดงช้า บ้านคลองกระทุ่ม บ้านหัวถนน และบ้านท่าขอน
3. ตำบลโคกกรวด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านพรหมเพชร บ้านหนองสองห้อง บ้านเนินสะท้อน บ้านเลาคา บ้านเนินใหม่ บ้านเหล่าทุ่ง และบ้านหนองเสือ
4. ตำบลหนองแสง 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองคล้า บ้านนุ่งเข้ บ้านโคกกระชาย บ้านหนองหัวลิงใน บ้านเนินหินแร่ บ้านหนองแสง บ้านสันป่าตั้ง บ้านหนองหัวลิงนอก และบ้านเหล่าเต็น
5. ตำบลท่าเรือ 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเกาะกา บ้านลำบัวลอย บ้านไผ่ล้อม บ้านเขมไค้ง บ้านท่าแห บ้านโคกสำโรง บ้านศาลเจ้า และบ้านท่าประติษฐ์
6. ตำบลปากพลี 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเบญจมาศ บ้านบุษขุน บ้านจิกสูง บ้านเกาะการ้อง บ้านท่ากว้าง บ้านนอก และบ้านหนองซอน
7. ตำบลนาหินลาด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเนินต้นโพธิ์ บ้านชำเมย บ้านโคกสว่าง บ้านเนินสูง บ้านนาหินลาด บ้านท่ามะปรางและบ้านวังบอน

จำนวนประชากรของอำเภอปากพลี ชาย 13,384 คน หญิง 13,700 คน รวมทั้งสิ้น 27,084 คน จำนวน 6,143 ครัวเรือน (26 พฤษภาคม 2537)

การคมนาคม ชาวอำเภอปากพลีเดินทางติดต่อโดยทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ เพราะมีถนนหลวงแผ่นดินสายสุวรรณศรตัดผ่านบริเวณตอนกลางของอำเภอ เป็นเส้นทางสำคัญใช้เดินทางไปยังจังหวัดปราจีนบุรี ประมาณ 19 กิโลเมตร และไปยังตัวจังหวัดนครนายกประมาณ

7 กิโลเมตร และตรงไปเชื่อมกับถนนหลวงสายพหลโยธิน ที่ตำบลหินกอง จังหวัดสระบุรี ระยะทางถึงกรุงเทพฯ ประมาณ 144 กิโลเมตร หากใช้เส้นทางสายนครนายก-รังสิต ระยะทางประมาณ 122 กิโลเมตร สำหรับชาวอำเภอปากพลีที่อยู่หมู่บ้านโคกสำโรง และบ้านจิกสูง สามารถใช้เส้นทางรถไฟโดยขึ้นรถไฟที่สถานีบ้านปากพลี

การเดินทางไปตามหมู่บ้านต่างๆ สะดวกกว่าสมัยก่อนเพราะมีถนนลูกรังเชื่อมไปทุกหมู่บ้าน อีกทั้งในแต่ละหมู่บ้านอยู่ไม่ไกลกันนักจึงทำให้การสัญจรสะดวกขึ้น

ชาวอำเภอปากพลีส่วนมากพูดภาษาถิ่น คือ ภาษาพวน ได้แก่ ประชากรในหมู่บ้านหนองหัวลิงนอก บ้านหนองหัวลิงใน บ้านเนินดินแร่ บ้านหนองแสง บ้านกลางโสภา บ้านโพธิ์ศรี บ้านชุมข้าว บ้านเหล่าเดิน บ้านสันป่าตั้ง บ้านเกาะหวาย บ้านท่าแดง บ้านใหม่ฝั่งคลอง บ้านคลองตะเคียน บ้านเกาะกา บ้านสะแกชิงและบ้านเขมาเค็ง พูดภาษาลาวเวียง ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่บ้านโคกสว่าง บ้านท่ามะปราง บ้านนาหินลาด บ้านพรหมเพชร บ้านเลาคา และบ้านหนองสองห้อง และพูดภาษาไทย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่บ้านดงแขวน บ้านปากพลี บ้านจิกสูง บ้านโคกสำโรง บ้านลำบัวลอย บ้านดงข่า บ้านห้วยโรง และบ้านท่าประดิมธุ์

ถึงแม้ว่าชาวอำเภอปากพลีส่วนใหญ่จะพูดภาษาถิ่นก็ไม่ใช่เป็นปัญหาในการสื่อสารแต่อย่างใด เพราะจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับคนต่างกลุ่ม

ชาวอำเภอปากพลีเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ โดยมีวัดอยู่ตามหมู่บ้านทั่ว ๆ ไปถึง 32 วัด การตั้งบ้านเรือนของชาวอำเภอปากพลี ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่ม ทำให้มีความรักใคร่สนิทสนมและร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด และมีวัดเป็นศูนย์กลาง และเป็นแหล่งสำหรับจัดทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งแสดงถึงการยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามเสมอมา

สภาพเศรษฐกิจของอำเภอปากพลี ชาวอำเภอปากพลีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ค้าขายและเลี้ยงสัตว์ บริเวณตอนเหนือเป็นพื้นที่ติดชายเขา ตอน

กลางเป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก อาชีพส่วนใหญ่ คือ การทำนาค้า รองลงมาคือทำสวน ทำไร่ ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ สุกร โดยมีอาชีพเสริมหลังจากทำนา ทำสวน คือ ถักไม้กวาดจากดอก แขนหรือพง ทอเสื่อ และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง

3. ตำบลเกาะหวาย

3.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลเกาะหวายเป็นตำบลเก่าแก่ที่มีชาวไทพวนอพยพ และถูกกวาดต้อนเข้ามาพักอาศัยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ชาวไทพวนได้มาตั้งถิ่นฐานสร้างบ้านเรือนอยู่แถบบริเวณตำบลนี้ ไม่ต่ำกว่า 200 ปี ซึ่งแต่เดิมเป็นที่ราบลุ่มเต็มไปด้วยป่าหวาย ชื่อตำบลก็เรียกตามชื่อหมู่บ้านนั่นเอง (นายศุภชัย แสงทอง, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2536)

3.2 สภาพทั่วไปของตำบลเกาะหวาย

ตำบลเกาะหวายเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ติดกับตำบลปากพลี เป็นศูนย์รวมของหน่วยราชการต่าง ๆ มีถนนสายกรุงเทพฯ-ปราจีนบุรี ตัดผ่าน เป็นตำบลที่มีความเจริญมากกว่าตำบลอื่น ๆ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอเมืองนครนายก และตำบลหนองแสง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลเกาะโพธิ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลโคกกรวดและตำบลปากพลี และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลเกาะโพธิ์

ตำบลเกาะหวายแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ที่ 1 บ้านเกาะหวาย
2. หมู่ที่ 2 บ้านคลองตะเคียน
3. หมู่ที่ 3 บ้านท่าแดง
4. หมู่ที่ 4 บ้านใหม่ฝั่งคลอง
5. หมู่ที่ 5 บ้านคงแขวน
6. หมู่ที่ 6 บ้านยอยาโฮ

จำนวนประชากร ชาย 2,347 คน หญิง 2,369 คน รวมทั้งสิ้น 4,716 คน
จำนวน 1,033 ครัวเรือน (26 พฤษภาคม 2537)

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ส่วนใหญ่ชาวไทยพวนใช้ภาษาพวนซึ่งเป็นภาษาประจำถิ่นสนทนากับคนกลุ่มเดียวกัน และใช้ภาษาไทยสนทนากับคนต่างถิ่น

4. ตำบลหนองแสง

4.1 ประวัติความเป็นมา

ตำบลหนองแสง เป็นตำบลที่มีชาวไทยพวนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ไม่ต่ำกว่า 160 ปี ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เดิมเป็นป่าดงดิบและมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ในฤดูฝน ฝนตกมากน้ำหลาก จึงมีชาวไทยพวนกลุ่มหนึ่งอพยพไปตั้งบ้านเรือนอยู่บนที่สูง เป็นบริเวณที่มีไม้เนื้อแข็งขึ้นอยู่หนาแน่น ซึ่งเรียกว่า ดันแสง หรือดันซุ่มแสง และตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า " บ้านหนองแสง " ต่อมาชาวบ้านตั้งเป็นชื่อตำบลว่า "ตำบลหนองแสง" ซึ่งใช้เรียกมาจนถึงปัจจุบัน (นายสม มั่งคั่ง, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2536)

4.2 สภาพทั่วไปของตำบลหนองแสง

ตำบลหนองแสง เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ห่างที่ว่าการอำเภอปากพลี ประมาณ 8 กิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายกและเทือกเขาใหญ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ติดต่อกับตำบลโคกกระวดและตำบลเกาะหวาย ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลนาหินลาด และทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลศรีนาวา อำเภอเมืองนครนายก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

ตำบลหนองแสงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ที่ 1 บ้านคลองคล้า
2. หมู่ที่ 2 บ้านโคกกระชาย

3. หมู่ที่ 3 บ้านหนองหัวสิงใน
4. หมู่ที่ 4 บ้านเนินหินแร่
5. หมู่ที่ 5 บ้านหนองแสง
6. หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าดั่ง
7. หมู่ที่ 7 บ้านหนองหัวสิงนอก
8. หมู่ที่ 8 บ้านนุ่งเซ้
9. หมู่ที่ 9 บ้านเหล่าเค็ม

จำนวนประชากร ชาย 1,804 คน หญิง 1,994 คน รวมทั้งสิ้น 3,798 คน
จำนวน 849 ครัวเรือน (26 พฤษภาคม 2537)

ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาพวนซึ่งเป็นภาษาประจำถิ่น ใช้สนทนากับคนกลุ่มเดียวกัน และใช้ภาษาไทยสนทนากับคนต่างถิ่น

5. บ้านท่าแดง

บ้านท่าแดงเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่มีกลุ่มชนไทพวนอาศัยอยู่ช้านาน ในอดีต ปู่ ย่า ตา ทวดเล่าว่าในสมัยนั้นเดินทางมาจากลาวอ้อมเขามาทางจังหวัดปราจีนบุรี บ้างเดินเท้า บ้างขี่ช้างมา มีพระเดินร่วมขบวนมาด้วยชื่อหลวงพ่อพาละและเจ้าพ่อสุนันทาซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มในสมัยนั้น แต่เดิมอาณาบริเวณบ้านท่าแดงมีดินเป็นสีแดง มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านเป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ ชาวไทพวนจึงพากันสร้างบ้านเรือนอยู่กันเป็นกลุ่มเรียกว่า "บ้านท่าแดง" และช่วยกันสร้างวัดท่าแดงขึ้นเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน หลวงพ่อพาละและเจ้าพ่อสุนันทาเป็นผู้ที่ชาวไทพวนเคารพนับถือกันมาก เมื่อเจ้าพ่อสุนันทาทายแล้วชาวไทพวนได้ช่วยกันสร้างศาลไว้สำหรับเป็นที่สิงสถิตเพื่อบูชากราบไหว้ ส่วนหลวงพ่อพาละหลังจากมรณภาพแล้ว ชาวไทพวนได้ช่วยกันสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุอัฐิไว้ในบริเวณวัดเป็นอนุสรณ์สถานสำคัญสำหรับบูชากราบไหว้ของชาวไทพวน ปัจจุบันได้สร้างเจดีย์ใหม่ซึ่งใหญ่กว่าเดิม (นางจอน พิมดีด, นางบัว ใจกว้างและนางอ่อน ชื่อวาจา, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2536)

จำนวนประชากร ชาย 450 คน หญิง 700 คน รวมทั้งสิ้น 1,150 คน จำนวน
177 ครัวเรือน (31 ตุลาคม 2537)

6. บ้านเกาะหวาย

บ้านเกาะหวายแต่เดิมเป็นป่าดงดิบรกร้างเต็มไปด้วยป่าหวาย ชาวไทพวนที่ถูก
กวาดต้อนอพยพมาในอดีตได้เดินทางบุกป่าฝ่าดงอ้อมภูเขา มาทางจังหวัดปราจีนบุรี ชาวไทพวน
กลุ่มหนึ่งตั้งหลักปักฐานสร้างบ้านแปลงเรือนอยู่ที่อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี และกลุ่ม
หนึ่งอพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดนครนายก เพราะเห็นว่าบริเวณแถบนี้มีทำเลเหมาะแก่การ
เพาะปลูก จึงพากันปลูกบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มและเรียกว่า "บ้านเกาะหวาย" (นายบุญจันทร์ มี
อาษา, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2536) ในสมัยนั้นชาวไทพวนจะปลูกบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มใหญ่ มี
รั้วรอบขอบชิดล้อมรอบทั้งหมู่บ้านมีประตูเข้าออกเพียงประตูเดียว ชาวไทพวนถือความสามัคคี
เป็นใหญ่ เวลาปลูกบ้านจะต้องสร้างให้เสร็จภายในวันเดียว หากใครปลูกบ้านจะต้องเตรียม
วัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ผู้หญิงมีหน้าที่โพหญ้า (กรองแฉก) ฝ่ายชายช่วยกันปลูกบ้านจะต้องง้างแล้ว
เสร็จก่อนพระอาทิตย์ตกดิน ดังนั้นทุกคนในหมู่บ้านจึงต้องช่วยกัน ซึ่งแสดงถึงความสามัคคีของ
คนภายในกลุ่ม (นายสุภชัย แสงทอง, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2536)

จำนวนประชากร ชาย 738 คน หญิง 912 คน รวมทั้งสิ้น 1,650 คน จำนวน 95
ครัวเรือน (31 ตุลาคม 2537)

7. บ้านหนองหัวลิง

ในสมัยโบราณปู่ รุ่นทวด เล่าสู่กันฟังว่าชาวไทพวนได้อพยพมาจากเวียงจันทน์ ได้
พากันมาสร้างบ้านแปลงเรือนอยู่บริเวณนี้ แต่เดิมเป็นป่ารกร้างมีต้นทุลิงหรือต้นหัวลิงและมี
หนองน้ำลากล่องอุดมสมบูรณ์ เมื่อชาวไทพวนสร้างบ้านอยู่กันเป็นกลุ่มจึงได้เรียกชื่อบ้านว่า
"บ้านหนองหัวลิง" ต่อมาประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงพากันออกไปตั้งบ้านเรือนเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ
ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น บ้านหนองแสง บ้านเนินหินแร่ บ้านกลางโสภา บ้านชุมข้าว
บ้านคลองคล้า เป็นต้น (นายสม มั่งคั่ง, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2536)

จำนวนประชากร ชาย 234 คน หญิง 274 คน รวมทั้งสิ้น 508 คน จำนวน 136
ครัวเรือน (29 มิถุนายน 2537)

8. ประวัติความเป็นมาของชาวไทพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

แต่เดิมไทพวนเคยตั้งถิ่นฐานอยู่แขวงเมืองเชียงขวาง แต่เนื่องจากสถานที่ไม่เอื้อ
อำนวยต่อการเพาะปลูกและเป็นยุคที่ประเทศลาวหรืออาณาจักรล้านช้างเกิดความวุ่นวายจึงเป็น
เหตุให้กลุ่มชนไทพวนพากันอพยพไปอยู่ตามตำบลลากลี เคียงของนครเวียงจันทน์และหลวงพระบาง

ในราวปี พ.ศ.2322 ปลายสมัยกรุงธนบุรี เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยา
สุรสีห์ยกกองทัพไปตีล้านช้าง ได้ส่งกองทัพเมืองหลวงพระบางไปตีเมืองทันต์และเมืองม่วย ได้
กวาดต้อนครอบครัวพวกลาวทรงดำและลาวอื่น ๆ ลงมาเป็นจำนวนมาก

ในราวปี พ.ศ.2335 ตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมือง
แกงและเมืองพวนแข็งข้อต่อเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์จึงแต่งกองทัพขึ้นไปปราบและ
กวาดต้อนครอบครัวลาวทรงดำและลาวพวนส่งมากรุงเทพฯ พวกลาวทรงดำนั้นถูกส่งไปอยู่ที่
เพชรบุรี รู้จักกันนามของลาวโซ่ง เหตุผลของการส่งครอบครัวคนลาวเหล่านี้ไปยังท้องที่
ต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อเอามาแทนราษฎรที่อยู่ตามหัวเมืองชั้นในที่ถูกพม่ากวาดต้อนไปในอดีต เช่น
เมืองลพบุรี เมืองสระบุรี เมืองนครนายก และเมืองฉะเชิงเทรา

ชาวไทพวนที่อยู่บ้านท่าแดงเชื่อว่า กลุ่มของตนถูกกวาดต้อนมาในฐานะเชลยศึกครั้ง
กรุงธนบุรี (นางลำพา ยงกระสัน, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2537) ชาวไทพวนบ้านเกาะ
หวายเชื่อว่าตนอพยพมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 พร้อมกับกลุ่มไทพวนที่อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัด
ปราจีนบุรี เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นจึงขยายครอบครัวไปตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ลากลี เคียงกัน เช่น
หมู่บ้านคลองตะเคียน บ้านใหม่ฝั่งคลอง เป็นต้น ส่วนไทพวนในหมู่บ้านหนองหัวลิง ตำบล
หนองแสง เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 หลังกบฏเจ้าอนุวงศ์ โดยแยกครัวมาจาก
กลุ่มที่อยู่ที่อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี

จากหลักฐานประวัติศาสตร์ จะเห็นว่ากลุ่มชนไทพวนในจังหวัดนครนายก ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าแดง หมู่บ้านเกาะหวายและหมู่บ้านหนองหัวลิง มิได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเดียว เนื่องจากในสมัยนั้นกลุ่มชนไทพวนถูกกวาดต้อนอพยพมาในฐานะเชลยศึกสงคราม การทำให้มาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากอาจจะทำให้เกิดการรวมตัวกันกระดังกระเดื่องและสร้างความลำบากในการปกครองดูแลของฝ่ายไทย ดังนั้นจึงได้มีการแยกเชลยศึกออกไปอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ห่าง ๆ กัน เพื่อเป็นการกระจายอำนาจและสะดวกในการปกครองดูแลในขณะเดียวกันก็เป็นการกระจายแหล่งที่มาหากิน และผลิตพืชผลทางการเกษตรสำหรับส่งส่วยอากรในสมัยนั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแยกกลุ่มชนไทพวนออกเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ ก็มิเชื่อว่า จะตัดขาดสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนไทพวนแต่ละกลุ่มที่มีต่อกันลงได้ เนื่องจากกลุ่มชนไทพวนยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและมีความผูกพันในระบบเครือญาติ เผ่าพันธุ์อันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนไทพวนมาช้านาน

9. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชนไทพวน

ชาวไทพวนบ้านท่าแดง บ้านเกาะหวายและบ้านหนองหัวลิง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นกลุ่มชนเก่าแก่ไม่ต่ำกว่า 200 ปี มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่ออันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดและยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา จนเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน ดังนี้

9.1 การแต่งกาย ผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อคอกระเช้าอยู่กับบ้าน หรือในบางครั้งก็ใส่บาเหน็บที่วัดโดยเฉพาะผู้หญิงสูงอายุ ผู้ชายจะสวมกางเกงขาสั้นหรือนุ่งผ้าขาวม้าอยู่กับบ้าน ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่เมื่อออกจากบ้านเพื่อเดินทางไปที่อื่นจะสวมกางเกงขายาวสวมเสื้อเชิ้ตเหมือนบุคคลทั่วไป เด็ก ๆ ก็สวมเสื้อผ้าแบบสมัยใหม่ทั่วไป แต่เดิมกลุ่มชนไทพวนมีการทอผ้าไว้ใช้เอง แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมเมืองโดยเฉพาะด้านการแต่งกายต่างก็ยึดหลักความสะดวกสบายจึงไม่นิยมทอผ้าใช้เองเหมือนที่เคยปฏิบัติกันมา ชาวไทพวนส่วนใหญ่นิยมใช้ผ้าถุงสำเร็จรูปที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป

9.2 ภาษาและหนังสือ ชาวไทพวนพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาพวน ถ้าพูดกับคนต่างถิ่นจะพูดภาษาไทยแต่ถ้าพูดกับกลุ่มชนเดียวกันจะพูดภาษาพวน ภาษาพูดของไทพวนเป็นภาษา

พูดที่มีสำเนียงไพเราะซึ่งแตกต่างจากภาษาพูดของลาวเวียงที่มีสำเนียงสั้น ๆ ห้วน ๆ เช่น
 ผีเลอ (ภาษาพวน) กับ อีหยัง (ภาษาลาวเวียง) หมายถึงอะไร
 เอ็ดผีเลอ (ภาษาพวน) กับ เอ็ดหยัง (ภาษาลาวเวียง) หมายถึงทำอะไร
 และภาษาพูดของไทยพวนมีลักษณะเด่นที่แปลกไปจากภาษาพูดของลาวเวียง คือ ภาษาพูดบางคำที่
 ออกเสียงสระ "ไอ" แต่ภาษาพูดของไทยพวนออกเสียงเป็นสระ "เออ" เช่น

เสอ หมายถึง ใส นุ่ง สวม

เสอ หมายถึง ใส (น้ำ)

มือเหม่อ หมายถึง วันใหม่

ภาษาเขียนของไทยพวน แต่เดิมใช้อักษรไทยน้อยจารนิทานพื้นบ้านลงบนใบ
 ลานเพื่อให้อ่านในงานพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น จันเขื่อนดี อยู่กรรม และใช้เทศน์หรืออ่านตามงาน
 บุญต่าง ๆ และใช้อักษรธรรมจารบนใบลาน เฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมะโดยตรง เรื่อง
 ราวต่าง ๆ จารโดยผู้รู้หนังสือ ในสมัยก่อนชาวไทพวนได้เรียนภาษาถิ่นของตนโดยอาศัยวัด
 เป็นสถานศึกษา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 สภาพสังคมและการปกครองเริ่มเปลี่ยนแปลงไป
 ชาวไทพวนหันมาสนใจศึกษาภาษาไทยกันมากขึ้น จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีตราพระราช
 บัญญัติประถมศึกษาขึ้นใน พ.ศ. 2465 ชาวไทพวนจึงสนใจศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง อีกทั้ง
 ยังสนับสนุนบุตรหลานให้ศึกษาภาษาไทยกันมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตใน
 สังคม ภาษาถิ่นอันได้แก่ อักษรไทยน้อยและอักษรธรรมจึงเริ่มเสื่อมความสำคัญลง ไม่มีการ
 สืบทอดภาษาเขียนสู่ชนรุ่นหลังผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาถิ่นก็เริ่มหมดไปจากสังคม ในปัจจุบันยังมี
 วิทยากรบางท่านเท่านั้นที่สามารถอ่านใบลานได้ ภาษาเขียนที่ใช้นปัจจุบันก็ใช้ภาษาเขียน
 ของไทย

9.3 ความเชื่อ ชาวไทพวนส่วนใหญ่มักมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี เช่น ผีปู่ตา ซึ่ง
 เป็นผีบรรพบุรุษ เชื่อว่าเป็นผู้คอยช่วยเหลือคุ้มครองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บและภัยอันตราย
 ทั้งปวง ทุกหมู่บ้านจะมีศาลผีปู่ตาประจำทุกหมู่บ้าน และจะมีการเซ่นไหว้วันเดือน 6 หรือ เดือน
 7 ของทุกปี

นอกจากนี้ยังมีศาลเจ้าพ่อต่าง ๆ ในแต่ละหมู่บ้านที่ชาวบ้านต่างก็ให้ความ
 เคารพนับถือ เช่น ศาลเจ้าพ่อสุนันทา ในหมู่บ้านท่าแดง ศาลเจ้าพ่อกาละเกดและเจ้าแม่
 มะลิจันทร์ในหมู่บ้านกลางเสภา เป็นต้น

ในด้านความเชื่อ กลุ่มชนไทพวนมีความเชื่อต่าง ๆ มากมายที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของตน เนื่องจากกลุ่มชนไทพวนยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จัดเป็นสังคมเกษตรกรรมซึ่งใกล้ชิดกับธรรมชาติ จึงมีความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งใช้เป็นข้อปฏิบัติสำหรับชี้นำแนวทางการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเดียวกัน

9.4 ประเพณี เนื่องจากกลุ่มชนไทพวนนับถือและศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น ดังนั้นจึงมีประเพณีต่าง ๆ มากมายที่สัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพุทธศาสนาและความเชื่อไปพร้อม ๆ กัน คือ

9.4.1 การทำบุญข้าวหลาม ชาวไทพวนจะทำในช่วงเดือนอ้าย (ธันวาคม) และเดือนยี่ (มกราคม) เป็นช่วงของฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวใหม่และไม้ไผ่อ่อน ชาวไทพวนจึงนำข้าวเหนียวมาทำข้าวหลามแล้วนำไปทำบุญที่วัดโดยพร้อมเพรียงกัน ทุกหมู่บ้านยังยึดถือปฏิบัติกันสืบมา

9.4.2 การทำบุญข้าวจี ชาวไทพวนจะทำบุญข้าวจีในเดือน 3 โดยนำข้าวเหนียวตำผสมกับน้ำตาล งา และไข่ นำไปย่างไฟจนสุกเหลืองเกรียม แล้วจึงนำไปถวายพระ ปัจจุบันยังยึดถือปฏิบัติกันโดยทั่วไปในสังคมไทพวน

9.4.3 การทำบุญข้าวเกรียบ เป็นการทำบุญที่ทำต่อเนื่องกับการทำบุญข้าวจี ในเดือน 3 ปัจจุบันยังยึดถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป โดยนำข้าวเหนียวนึ่งให้สุกแล้วนำมาตำผสมกับน้ำตาล งา ไข่ ทำเป็นแผ่น นำไปตากแดดให้แห้ง แล้วนำไปย่างไฟจนเหลืองก่อนนำไปถวายพระ

9.4.4 พิธีกำฟ้า เป็นพิธีกรรมที่ทำในเดือน 3 เมื่อได้ยินฟ้าร้องก็จะเริ่มพิธีกำฟ้า คือ หยุดทำงานทุกชนิด จะทำได้เฉพาะการทำความสะดวกและหุงหาอาหารภายในบ้านเท่านั้น ชาวไทพวนจะนำข้าวเปลือกไปวัดเพื่อสวดขวัญข้าวแล้วนำกลับมาใส่ยุ้งข้าวเพื่อความเป็นสิริมงคล ในปัจจุบันยังมีบางครอบครัวในแต่ละหมู่บ้านที่ยังถือปฏิบัติอยู่

9.4.5 พิธีสูขวัญข้าว เป็นพิธีที่กระทำหลังจากนวดข้าวแล้ว เมื่อนำข้าวขึ้นยุ้งแล้วต้องมีการสูขวัญข้าวเพื่อบูชาแม่โพสพ ในปัจจุบันยังมีบางครอบครัวที่ยังถือปฏิบัติอยู่

9.4.6 พิธีสูดเสื้อผ้า เป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาอีกพิธีหนึ่งที่ชาวไทพวนจะทำในวันสงกรานต์ (เดือน 5) โดยนำเสื้อผ้าของทุกคนในบ้านคนละ 1 ชิ้น ดอกไม้ธูป เทียน ข้าวต้มผัดไปร่วมพิธีและทำบุญวันสงกรานต์ที่วัด ชาวไทพวนโดยทั่วไปยังถือปฏิบัติอยู่เช่นเดิม

9.4.7 พิธีอาบน้ำก่อนกา เป็นพิธีที่ทำในวันสงกรานต์ คือ การอาบน้ำก่อนนกกากออกหากิน ชาวไทพวนเชื่อว่าเป็นการชำระล้างมลทินให้หมดไปกับปีเก่าและเพื่อเป็นสิริมงคลสำหรับการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของปีใหม่ ในปัจจุบันชาวไทพวนบางครอบครัวยังถือปฏิบัติอยู่

9.4.8 พิธีเลี้ยงผีปู่ตา ชาวไทพวนจะทำพิธีนี้ในเดือน 6 หรือ เดือน 7 ของทุกปี การเลี้ยงผีปู่ตาจะทำโดยเจ้าหรือร่างทรงประจำหมู่บ้านในบางกรณีก็มีเจ้าหรือร่างทรงจากหมู่บ้านอื่นมาร่วมพิธีด้วยเป็นการช่วยงานกัน และกระทำสลับเปลี่ยนกันไป อาจมีการเรียไรเงินกับผู้ที่เคารพนับถือผีปู่ตา เพื่อนำเงินมาซื้อเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ หัวหมู ไก่ เหล้า หมากพลู บุหรี่ ดอกไม้ ฐูป เทียน ปัจจุบันทุกหมู่บ้านยังปฏิบัติอยู่เช่นเดิม

9.4.9 ประเพณีบายศรีสู่ขวัญพระ ชาวไทพวนจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญพระในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือเดือน 7 ชาวบ้านจะพร้อมใจกันทำบุญที่วัด และทำพิธีบายศรีสู่ขวัญพระ โดยมีหมอขวัญลูกสาวคาขวัญ เสร็จแล้วถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ปัจจุบันมีเพียงบางหมู่บ้านเท่านั้นที่ยังปฏิบัติอยู่ เช่น บ้านหนองหัวลิง

9.4.10 พิธีส่งกระทง เป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตาอีกพิธีหนึ่งที่ชาวไทพวนจะนำกาบกล้วยมาทำกระทงหน้าวัว ทำรูปคนและสัตว์ต่างๆ ใส่กระทงไปทำพิธี มีคนแก่ในหมู่บ้านกล่าวนำคาส่งกระทง หลังจากนั้นก็นำกระทงไปทิ้งนอกบ้าน ชาวไทพวนส่วนใหญ่ยังคงถือปฏิบัติกันอยู่

9.4.11 การทำบุญข้าวเฝ้า เป็นประเพณีที่ทำในช่วงข้าวกำลังออกรวงสามารถนำเอามาทำข้าวเฝ้าได้ ส่วนใหญ่ทำในเดือนอ้าย และเดือน 12 ชาวไทพวนส่วนใหญ่ยังถือปฏิบัติอยู่

ประเพณีของชาวไทพวนที่ถือปฏิบัติมาแต่อดีต ส่วนใหญ่ยังถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็มีประเพณีอีกหลายอย่างที่เลิกปฏิบัติกันแล้ว ได้แก่ พิธีสู่ขวัญควาย พิธีสวดคาถาปลาช่อน พิธีแห่นางแมว

นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่น ๆ ที่ปฏิบัติคล้ายกับกลุ่มชนอื่น ๆ เช่น สลากภัต สารท พิธีแต่งงาน บวชนาค สู่ขวัญเด็กแรกเกิด ฯลฯ ซึ่งรายละเอียดในการทำพิธีอาจจะแตกต่างกันไปตามแนวทางวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชน

9.5 การละเล่นและเพลงพื้นบ้าน

การละเล่นของชาวไทยวนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ เช่น ฝีนางตั้ง ฝีกะลา ลิงลม ฯลฯ ปัจจุบันยังมีการเล่นกันอยู่บ้างในวันสงกรานต์ แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป

เพลงพื้นบ้านของชาวไทยวน ที่ยังพอได้ยินได้ฟังกันอยู่บ้างในวิถีชีวิตของชาวไทยวน คือ เพลงลำพวน ซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวพาราสิระหว่างชาย หญิง หรือ พ่อเพลง แม่เพลง ผู้ร้องต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบในการด้นต่อกลอนกัน โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ปัจจุบันไม่ค่อยได้เล่นแล้วเนื่องจากพ่อเพลงแม่เพลงได้เสียชีวิตไปเกือบหมด ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ชรามากแล้วและไม่มีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ อีกทั้งคนในยุคปัจจุบันสนใจชมหมอลำเพลิน หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "หมอลำซิ่ง" มากกว่าลำพวน

เพลงลำพวนอีกชนิดหนึ่งที่ชาวไทยวนเรียกว่า "ลำพื้น" ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยวนในอดีต ผู้ร้องจะต้องมีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สามารถร้องเล่าเรื่องในอดีตได้ดี ปัจจุบันไม่มีการแสดงลำพื้น เนื่องจากผู้ร้องที่มีความสามารถด้านนี้ส่วนมากเสียชีวิตหรือย้ายไปอยู่ที่จังหวัดอื่นแล้ว ผู้ที่ยังอยู่และร้องได้บ้างก็จดจำเนื้อหาได้ไม่สมบูรณ์

เพลงกล่อมเด็ก เนื่องจากสังคมไทยวนในอดีต ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทาไร่ ทานา เป็นอาชีพหลัก ทุกคนในครอบครัวจะต้องช่วยกันทำงาน แต่จะเหลือคนแก่ไว้อยู่กับบ้านและเลี้ยงดูลูกหลาน เด็ก ๆ เมื่อได้ฟังเพลงกล่อมเด็กก็จะหลับง่ายขึ้น แต่ในปัจจุบันชาวไทยวนส่วนมากรับราชการและมีครอบครัวอยู่ต่างถิ่น ผู้ที่ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ก็มักจะรับราชการเช่นเดียวกัน เมื่อมีลูกก็มักจะจ้างลูกจ้างเลี้ยง เนื่องจากเห็นว่าพ่อแม่หรือปู่ย่า ตา ยาย ชรามากแล้ว เมื่อคนรุ่นหนุ่มส่วนมากรับราชการกันเป็นงานหลัก คนเฒ่าคนแก่ที่เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมกันมาแต่อดีต ในปัจจุบันจึงยังต้องประกอบอาชีพเดิมอยู่ ถึงแม้ว่าจะอายุมากแล้วก็ยังออกไปทานา ทาสวน ทาไร่อยู่เป็นปกติ ปู่ ย่า ตา ยายในปัจจุบันไม่ได้

อยู่บ้านเลี้ยงหลานกล่อมเด็กเหมือนแต่ก่อน เด็ก ๆ จะได้รับการเลี้ยงดูจากลูกจ้าง หรือแม่ก็
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

10. วิทยาการ

การเก็บข้อมูลวรรณกรรมนิทานไทพวน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่
เป็นกลุ่มวิทยากรในหมู่บ้านท่าแดง บ้านเกาะหวาย บ้านหนองหัวสิง และหมู่บ้านอื่น ๆ ใน
บริเวณใกล้เคียงกัน อายุระหว่าง 30-93 ปี ไม่จำกัดเพศ อาชีพ และความรู้ จำนวน 38 คน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
1	นางสาว ทองเบน	82	หญิง	ทํานา	เล่านิทาน	77 ม.3 (บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
2	นางจรรยา ศรีอุบล	72	หญิง	ข้าราชการ ครูปลด เกษียณ	-	84 ม.2 (บ้านชุมข้าว) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
3	นางจอน พิมดีด	89	หญิง	ทํานา	ร่างทรงผีปู่ตา หมอดู หมอลำ	79 ม.3 (บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
4	นายเจียม ฤกษ์คารา	70	ชาย	ทํานา	เล่านิทาน	118 ม.4 (บ้านใหม่ ฝั่งคลอง) ต.เกาะ หวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
5	นายเจย แซ่มซ้อย	77	ชาย	ทํานา	เล่นิทาน หมอดู อ่าน อักษรไทยน้อย อักษรธรรมได้	56 ม.2(บ้านกลาง ไสภา) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
6	นายไต้น โกศลจิตร	93	ชาย	ทํานา	เล่นิทาน	29 ม.2 (บ้านกลาง ไสภา) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
7	นายถนัด บุญญมาร	65	ชาย	ข้าราชการ ครูปลด เกษียณ	-	79 ม.2 (บ้านกลาง ไสภา) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
8	นางถวิล ยงกระสัน	33	หญิง	ทํานา	-	102 ม.3(บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
9	นายทรัพย์ มั่งคั่ง	69	ชาย	ทํานา	เล่นิทาน	66 ม.3(บ้านสะแกชิง) ต.เกาะโพธิ์ อ.ปากพลี จ.นครนายก
10	นางทอง คนตรง	65	หญิง	ทํานา	ร่างทรงเจ้า พ่อสุนันทา	81 ม.3 (บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
11	นางทองพูน โคกกระชาย	68	หญิง	ทํานา	เล่นิทาน	71 ม.2 (บ้านกลาง ไสภา) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
12	นายทองมา สุขสวัสดิ์	69	ชาย	ทํานา	มรรคทายก	83 ม.1(บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
13	นางนวล บ้านใหม่	72	หญิง	ทํานา	ร่างทรงผีปูด	77 ม.1 (บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
14	นายน้อม แจ่มศรี	52	ชาย	ทํานา	-	18 ม.1(บ้านคลองคล้า) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
15	นางนารี อ่อนสำเนียง	89	หญิง	ทํานา	-	52 ม.2 (บ้านกลาง ไสภ) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
16	นางเขียน โกศลจิตร	73	หญิง	ทํานา	-	87 ม.4(บ้านเนินหินแร่) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
17	นายบุญจันทร์ มีอาษา	90	ชาย	ทํานา	เล่นนิทาน	100 ม.1(บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
18	นางบุญช่วย ลาหอม	66	หญิง	ทํานา	-	65 ม.7(บ้านหนอง หัวลิง) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
19	นางบุญชม มีอาษา	68	หญิง	ทํานา	เล่นิทาน	100 ม.1(บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
20	นางบุญทิน เหลือจ้อย	68	หญิง	ข้าราชการ ครูปลด เกษียณ	-	148 ม.1 (บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
21	นายพี ช่ายแก้ว	73	ชาย	ทํานา	หมอลํา	26 ม.4(บ้านเนินหินแร่) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
22	นายเพชร บุญเพื่อน	68	ชาย	ทํานา	ครูกลองยาว เล่นิทาน	117 ม.3(บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวายอ.ปากพลี จ.นครนายก
23	นายเพียร จันนา	76	ชาย	ทํานา	หมอลํา	221 ม.4(บ้านใหม่ ฝั่งคลอง)ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
24	นางมาลา มั่งคั่ง	75	หญิง	ทํานา	-	65 ม.3 (บ้านหนอง หัวสิง) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
25	นายล้วน ใจเอื้อ	70	ชาย	ทํานา	เล่นิทาน	35 ม.4 (บ้านใหม่ ฝั่งคลอง)ต.เกาะหวาย จ.นครนายก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
26	นางลำพา ยงกระสัน	76	หญิง	ทํานา	หมอลํา	102 ม.3(บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวายอ.ปากพลี จ.นครนายก
27	นายและ ยะนินทร์	72	ชาย	ทํานา	หมอขวัญ เล่นิทาน	27 ม.4 (บ้านใหม่ ฝั่งคลอง)ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
28	นางวรรณดี บุญผาภกร	58	หญิง	ทํานา	-	99 ม.2 (บ้านกลาง โสภา) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
29	นายวิสัย ช่วยอาษา	73	ชาย	ทํานา	เล่นิทาน	59 ม.4 (บ้านใหม่ ฝั่งคลอง)ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
30	พระครูศีลขันธสังวร	81	ชาย	พระภิกษุ	-	วัดเกาะหวาย ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
31	นายศุภชัย แสงทอง	77	ชาย	ปลัดอำเภอ ปลดเกษียณ	-	82 ม.1 (บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
32	นายสม มั่งคั่ง	71	ชาย	ทํานา	-	112 ม.3 (บ้านหนอง หัวสิง) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เพศ	อาชีพ	ความสามารถ พิเศษ	ที่อยู่
33	นายสายบัว ศรีอุบล	74	ชาย	ข้าราชการ ครูพลด เกษียณ	-	84 ม.2 (บ้านชุมข้าว) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
34	นายสุรินทร์ สะเภทอง	75	ชาย	ทนาย	มรรคทายก เสานิทาน อ่านอักษร ไทยน้อยได้	38 ม.1 (บ้านเกาะ หวาย) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
35	นายโสภี รอดภัย	60	ชาย	ทนาย	เสานิทาน หมอลำ	86 ม.3(บ้านสะแกชิง) ต.เกาะโพธิ์ อ.ปากพลี จ.นครนายก
36	นางอ่อน ชื่อวาจา	82	หญิง	ทนาย	-	123 ม.3(บ้านท่าแดง) ต.เกาะหวาย อ.ปากพลี จ.นครนายก
37	พระครูอุดมศีลวัตร	61	ชาย	พระภิกษุ	-	วัดหนองหัวลิง ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก
38	หลวงพ่อดุทัย วุฒินาถ	73	ชาย	พระภิกษุ	-	วัดศรีมงคล(บ้านคลอง คล้า) ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก